

مثال: زبان l_9 و l_{10} په رشته هایی را تولید می کنند.

$$l_9 = \{(a \mid b \mid c)^*, \Sigma = \{a, b, c\}\}$$

$$l_{10} = \{(a \mid bc)^*, \Sigma = \{a, b, c\}\}$$

حل: زبان l_9 ، Σ^* را تولید می کند ($\Sigma^* = l_9$) و زبان l_{10} هر ترکیبی از a و bc ها را تولید می کند.

عبارات منظم (با قاعده):

- آنکه Σ الفبایی مورد نظر باشد، هر عضو Σ یک عبارت منظم است

- آنکه α عبارت منظم باشد، α^* هم منظم است

- آنکه α و β عبارت های منظم باشند $\alpha\beta$ هم منظم است (عبارات منظم نسبت به عمل الگوی بسته اند)

- آنکه α و β عبارت های منظم باشند $(\alpha \mid \beta)$ هم منظم است

- آنکه l زبان منظمی باشد آنگاه $\bar{l}$ یعنی متمم زبان l هم منظم است

$$r = (a^* (a \mid b)^*)^*, \Sigma = \{a, b\}$$

مثال: عبارت روبرو منظم است یا نه؟

توضیح:

عضو الغباء است پس منظم است به توجه به بند 2، a^* هم منظم است بنا به بند 3 $((a \mid b)^*)^*$ هم منظم است پس $(a \mid b)^*$ هم منظم است و $(a \mid b)^*$ به آخر a ملحق شده است پس عبارت $a^* (a \mid b)^*$ هم منظم است پس بستار ستاره آن هم که همان عبارت r است منظم است.

زبان منظم: زبانی را منظم کویند آنکه بتوان برای آن عبارت منظمی پیدا کرد.

مثال: ثابت کنید که زبان های زیر منظم اند (با پیدا کردن عبارت منظم)

$$l_1 = \{1, 01, 001, 0001, \dots\}, \Sigma = \{0, 1\}$$

حل: عبارت منظم $(1^* 0^*)^*$ تولید کننده زبان l_1 است.

$$l_2 = \{w \in \Sigma^* \mid \text{length}(w) = 2k, k \geq 0\}, \Sigma = \{a, b\}$$

حل: زبان بالائی منبر به تولید رشته هایی می شود که ترکیب های مختلفی از 4 رشته ba, ab, bb, aa ، a (در اهانته)، ba, ab, bb, aa یعنی ما می توانیم هر رشته عضو زبان l_2 باشد، رشته هایی از 2 به رشته هایی گفته شده تجزیه کنیم حال می توانیم عبارت $(ab \mid ba \mid bb \mid aa)^*$ را که یک عبارت منظم است بنویسیم، بدین معنی است که این عبارت منظم زبان l_2 را توصیف می کند. همچنان عبارت منظم $(a+b)(a+b)^*$ نیز همین زبان را تولید می کند.

مثال: ثابت کنید متمم زبان قبلی منظم است.

$$\bar{l}_2 = \{w \in \Sigma^* \mid \text{length}(w) = 2k+1, k \in \mathbb{Z}^+\} \quad \leftarrow \quad (\bar{l}_2 = \Sigma^* - l_2)$$

واضح است که عبارت منظم $(ab \mid ba \mid bb \mid aa)^*(a \mid b)$ زبان $\bar{l}_2$ را تولید می کند

$$l_3 = \{w \in \Sigma^* \mid \text{length}(w) = 3k, k \geq 0\}, \Sigma = \{a, b\}$$

مثال: ثابت کنید زبان l_3 منظم است

حل: این زبان رشته هایی را از Σ^* شامل می شود که طولشان مضربی از سه باشد. $(aaa + aab + aba + abb + baa + bab + bbb + bba)^* = (\Sigma^3)^* = ((a+b)(a+b)(a+b))^*$

مثال: متمم زبان مثال قبل را بنویسید.

توضیح: متمم این زبان، شته هائی را شامل می شود، که آن، شته ها را به سه تأثیر هائی تبزیه کنیم نهایتاً در آن، شته یک کل، آلت و یا دو کل، کلت اخفاخه خواهد باند پس می توانیم عبارت منظم مربوط به این زبان را به شکل $(\Sigma^2)^*(\Sigma^3)^*$ بنویسیم

$\square$ کلا می توان گفت زبان هائی که با این تعریف توصیف می شوند یعنی زبان هائی ک شامل، شته هائی هستند که روی الفبای (a, b) طولشان مغرب n است منظم اند.

$\square$ هالت کلی متمم زبان هائی که، شته هائی به طول مغرب n دارند، به شکل زیر است.

$$(\Sigma^n)^*(\Sigma|\Sigma^2|\Sigma^3|\dots|\Sigma^{n-1})$$

$$l = \{w \in \Sigma^* \mid n_{(b)}(w) = 2\}, \Sigma = \{a, b, c\}$$

مثال: ثابت کنید که زبان l منظم است.

این زبان، شته هائی از Σ را شامل می شود که فقط و فقط دو حرف b دارند

$$l = \{w \in \Sigma^* \mid n_{(b)}(w) + n_{(c)}(w) = 3\}, \Sigma = \{a, b, c\}$$

مثال: ثابت کنید که زبان l منظم است.

این زبان، شته هائی از Σ را شامل می شود که تعداد تکرار b ها و c ها مجموعاً در آن برابر ۳ باشد.

$$l = \{w \in \Sigma^* \mid 200 \leq w \leq 700\}, \Sigma = \{0, 1, 2, \dots, 9\}$$

مثال: ثابت کنید که زبان l منظم است

$$(2+3+4+5+6)(\Sigma^2)^*(700)$$

1- یک عبارت منظم برای زبان $l = \{a^n b^m \mid n \geq 1, m \geq 1, nm \geq 3\}$ بنویسید

$$l = a^* abbbb^* + a^* aaabb^* + a^* aabbb^*$$

2- عبارت منظمی بنویسید که شامل، شته ای از صفر ها و یک ها هستند و با یک شروع می شوند و شامل دو صفر متوالی نیستند.
 $(1+10)^*$

3- عبارات منظم برای زبان های زیر، روی $\Sigma = \{a, b\}$ بنویسید

$$l_1 = \{w \in \Sigma^* \mid n_a(w) \bmod 3 = 0\}$$

$$l_2 = \{w \in \Sigma^* \mid n_a(w) \bmod 5 > 0\}$$

$$l_2 = (b^* ab^* ab^* ab^* ab^*) (b^* (a+\lambda)b^* (a+\lambda)b^* (a+\lambda)b^* ab^*) \quad \text{حل: } l_1 = (b^* ab^* ab^* ab^*)^*$$

4- یک توصیف ساده از زبان $l = ((aa)^* b(aa)^* + a(aa)^* ba(aa)^*)$ ارائه کنید.

حل: تمام، شته هائی از a و b که شامل فقط یک b و تعداد a در آن زوج باشد.

5- یک عبارت منظم برای مجموعه $\{a^n b^m \mid n+m=$ زوج $\}$ بنویسید.

$$(aa)^* (ab + \lambda)(bb)^* \quad \text{یا} \quad (aa)^* a(bb)^* b + (aa)^* (bb)^*$$

$$l = \{ab^n w \mid n \geq 3, w \in (a+b)^+\} \quad \text{حل: } abbbb^* (a+b)^+$$

پایان جلسه ۶۹